

тощо. Таким чином, майбутня жертва майже одразу потрапляє в економічну залежність.

Методи вербування певним чином залежать від особи, до якої їх застосовують. У випадку торгівлі дітьми до вербування не обов'язково причетні злочинні угруповання. Досить часто батьки власноруч передають своїх дітей експлуататорам, щиро сподіваючись, що таким чином поліпшать життя дитини. Нерідко трапляється ситуація, коли навіть «колишні» жертви діють як вербувальники, а іноді самі стають торгівцями людьми. Це знов-таки, сприяє збільшенню рівня латентності торгівлею людьми [2, с. 47–48].

Отже, ефективна протидія торгівлі людьми органами Національної поліції можлива лише за набуття працівниками слідчих та оперативних підрозділів відповідних теоретичних знань та практичних навичок щодо тактичних особливостей виявлення, документування та розслідування таких злочинів [2, с. 52].

Список використаних джерел

1. Людвік В.Д. Організація повернення постраждалих від торгівлі людьми з-за кордону: питання правового регулювання та правореалізації: метод. рек. / В.Д. Людвік, О.О. Мислива, Л.А. Філяніна. – Дніпро: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2017. – 71 с.

2. Павленко С. О. Тактика протидії торгівлі людьми органами Національної поліції України: вітчизняний та зарубіжний досвід / С. О. Павленко // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія : Юридичні науки. – 2018. – № 5. – С. 41–55. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mniju_2018_5_8.

Шматкова Анастасія Вадимівна,

аспірант кафедри криміналістики, судової медицини та психіатрії Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ВИЗНАЧЕННЯ СИСТЕМИ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ КРАДІЖОК БАГАЖУ ПАСАЖИРІВ В АЕРОПОРТУ

Питання дослідження та розробки діючої криміналістичної характеристики крадіжок багажу пасажирів в аеропорту має важливе значення для розслідування зазначеного правопорушення в цілому. Адже її вивчення надає можливість

зібрати достатню кількість доказової інформації, яка буде з часом втрачена без можливості її відновлення.

На даний час вчені-криміналісти наголошують на тому, що криміналістична характеристика злочинів – це заснована на практиці правоохоронних органів і криміналістичних досліджень модель системи зведених відомостей про криміналістично значущі ознаки і виду, групи або конкретного злочину, яка має на меті оптимізувати процес розкриття та розслідування злочину [3, с. 255].

А вже Є. П. Іщенко акцентує увагу на тому, що, працюючи по конкретній кримінальній справі, слідчий нерідко зустрічається з труднощами в з'ясуванні криміналістичних особливостей того або іншого виду чи групи злочинів, а також у виборі оптимальних підходів до їхнього розкриття і розслідування. Іншими словами, йому необхідна, образно кажучи, криміналістична матриця розслідування, наклавши яку на сформовану (або вихідну) слідчу ситуацію, він міг би чітко зорієнтуватися, що і як йому слід зробити для встановлення і викриття винних осіб і виправдання невинних, якщо вони через обставини, що склалися, виявилися під підозрою [2, с. 120–121]. Тобто акцентується увага на тому, що необхідна певна система, «криміналістична матриця», яка забезпечить можливість вирішення першочергових завдань кримінального провадження.

Стосовно значення криміналістичної характеристики ми поділяємо позицію науковців, які розділяють його на практичне й теоретичне. Для працівників поліції, які безпосередньо займаються розслідуванням, найбільш важливим є практичне застосування того чи іншого засобу, що допоможе в процесі розслідування. Тобто дійсна цінність криміналістичної характеристики того чи іншого виду злочину – це можливість її практичного застосування, можливість вирішити певні питання з огляду на неї і, звичайно, можливість, спираючись на неї, зробити розслідування певної категорії злочинів більш швидким та ефективним [1, с. 15]. Тобто теоретичне значення полягає у побудові певної системи криміналістично значимої інформації, а практичне – у можливості її використання правоохоронними органами.

Виходячи з наведених напрямків використання досліджуваної категорії, необхідно вирішити зміст її побудови. Це пов'язано з відповідним набором елементів, що становлять структуру криміналістичної характеристики. З огляду на дослідження Г. А. Матусовського, можна зробити висновок, що криміналістична характеристика, як накопичення і джерело

відомостей про певні види злочинів, виконуючи інформаційну функцію, становить собою єдину інформаційну систему. Використання останньої можливо шляхом одержання й аналізу відомостей щодо окремих елементів і встановлення зв'язків між ними. У цьому розумінні всі елементи системи теоретично рівнозначні і поділяти їх на основні та другорядні недоцільно. У той же час використання такої інформаційної системи вимагає в кожному конкретному випадку виокремлення ключового елемента, через який можна здійснити «вхід» у систему з метою одержання необхідної інформації. Виокремлення ключового елемента для конкретного випадку залежить від слідчої ситуації, що склалася на даному етапі розслідування, а також від того, які вихідні дані має слідчий і які з них необхідно встановити. Аналіз кримінальних справ щодо злочинів різних категорій показує, що значна частина їх учиняється способами, ознаки яких не завжди очевидні. Тому їх виявлення й пояснення вимагають у першу чергу знань і використання систематизованого опису способів злочинів [4, с. 149]. Як раз тому нам необхідно дослідити систему криміналістичної характеристики та визначити її елементи.

Безпосередньо дослідженням питання криміналістичної характеристики крадіжок займався О. Г. Швидкий, який виокремив наступні її елементи:

- способи підготовки, вчинення і приховування злочину, а також особливості залишених слідів;
 - обстановка (час, місце, інші обставини), у якій готується злочинець до квартирної крадіжки і вчинює її;
 - безпосередній предмет злочинного посягання;
 - особистість злочинця;
 - особистість потерпілого від квартирної крадіжки.
- [6, с. 5–6]

Інший дослідник криміналістичної характеристики крадіжок, І. В. Сорока, серед її елементів виділяла наступні:

- спосіб учинення злочину;
- обстановка злочину;
- слідова картина;
- особа потерпілого;
- особа злочинця. [5, с. 38–39].

Проведене опитування респондентів дало змогу зробити висновок, що на початковому етапі розслідування крадіжок багажу громадян, учинених в аеропорту дані, що становлять

зміст означених елементів, використовуються у відповідному співвідношенні:

- спосіб підготовки, учинення та приховування кримінального правопорушення – у 76 % випадках;
- предмет посягання – 91 %;
- обстановка вчинення кримінально-караного діяння – 67 %;
- слідова картина – 43 %;
- особа правопорушника – 21 %;
- особа потерпілого – 94 %.

Підводячи підсумок, зазначимо, що система криміналістичної характеристики крадіжок багажу пасажирів в аеропорту складається з наступних елементів: спосіб підготовки, учинення та приховування кримінального правопорушення; предмет посягання; обстановка вчинення кримінально-караного діяння; слідова картина; особа правопорушника; особа потерпілого.

Список використаних джерел

1. Єфімов М. М. Розслідування злочинів проти громадського порядку та моральності : навч. посібник. 2-е вид., доп. і перероб. / М. М. Єфімов. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 188 с.
2. Ищенко Е.П. Проблемы криминалистической характеристики преступлений // 50 лет в криминалистике. К 80-летию со дня рождения Р.С. Белкина. Матер. межд. науч. конф. Воронеж: Воронеж. гос. ун-т, 2002. С. 120–121.
3. Криміналістика: навчальний посібник / За заг. ед. Є.В. Пряхіна. Львів: ЛьвДУВС, 2010. 540 с.
4. Матусовский Г.А. Структура криминалістичної характеристики злочинів // Криміналістика. Криміналістична тактика і методика розслідування злочинів / За ред. В.Ю.Шепітька. Харків: Право, 1998. С. 149.
5. Сорока І.В. Особливості запобігання крадіжок майна громадян, вчинених неповнолітніми // Сучасна кримінально-правова політика України: законотворчість та судова практика (тенденції, проблеми і шляхи їх подолання): Матеріали круглого столу (Дніпропетровськ, 22 квіт. 2016 р.). Дніпропетровськ: ДДУВС, 2016, с. 481–483.
6. Швидкий О.Г. Планування та організація початкових слідчих дій при розслідуванні квартирних крадіжок : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. кандидат юридичних наук /

Харків: Національна юридична академія імені Ярослава Мудрого, 2000. 18 с.

Юрченко Олександр Валентинович,
аспірант наукової лабораторії з проблем
протидії злочинності ННІ № 1
Національної академії внутрішніх справ

ПРОТИДІЯ ПЕРЕВИЩЕННЮ ВЛАДИ АБО СЛУЖБОВИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ПРАЦІВНИКАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ З ВИКОРИСТАННЯМ НЕСПРАВЖНИХ (ІМІТАЦІЙНИХ) ЗАСОБІВ

Принцип верховенства права стосовно діяльності правоохоронних органів держави означає виконання правоохоронцями усіх без виключень вимог закону та дію будь-якої посадової особи тільки на підставі закону. Проте навіть у практиці європейських країн цей принцип не дотримується повністю через велику кількість чинників, що призводить до чисельних «відхилень» у виконанні вимог закону працівниками правоохоронних органів, порушень ними прав людини під час виконання службових обов'язків.

На відміну від європейських країн в Україні перевищення влади або службовим становищем набуло масштабного характеру. Зокрема, систематично порушуються права громадян України під час утримання їх у слідчих ізоляторах, про що свідчать виступи та повідомлення у пресі уповноваженого з прав людини. Адвокати вказують на існуючу практику розповсюдження наркотичних засобів через охорону серед затриманих осіб. Значною проблемою в усі роки незалежності України було незаконне порушення або закриття кримінальних справ (кримінального провадження), службові зловживання [1, с. 220–221].

Громадяни мають активніше долучатися до формування державної політики у сфері протидії корупції. Громадські організації повинні використовувати такі механізми протидії корупції як консультації з громадськістю, участь у робочих групах, круглих столах із представниками органів державної влади, місцевих органів влади, міжнародними, зарубіжними громадськими організаціями, здійснювати громадські експертизи і моніторинги, проводити громадські слухання з питань протидії корупції, а головне – контролювати виконання органами державної влади та місцевого самоврядування Національної антикорупційної стратегії, вносити безперервно